

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในการผลิตสินค้าและบริการนั้น นอกเหนือจาก ปัจจัยด้านที่ดิน ทุน และผู้ประกอบการ แล้ว ปัจจัยการผลิตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ แรงงาน ซึ่งในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทย มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูง ประกอบกับประชากรในวัยแรงงานภายในประเทศ มีอัตราการเติบโตที่ลดลงและกำลังแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในแต่ละปีเพิ่มขึ้นในลักษณะที่ลดลง ทำให้ประเทศเริ่มมีการขาดแคลนแรงงานทั้งประเภทไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) กึ่งฝีมือ (Semi-skilled Labour) และแรงงานที่มีฝีมือบางประเภท (Skilled Labour) เช่น วิศวกร และช่างเทคนิค เป็นต้น ดังนั้น การเคลื่อนย้ายแรงงานจึงเป็นทางออกทางหนึ่งที่สามารถบรรเทาปัญหาการดึงตัวของตลาดแรงงาน ส่งผลให้มีการไหลทะลักและลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานไร้ฝีมือราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับปัจจัยในด้านปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการเดินทางเข้าออกที่สะดวกจากแนวชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศพม่า ซึ่งมีระยะทางถึง 2,000 กิโลเมตร ทำให้การไหลทะลักของแรงงานต่างด้าวจากทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ลาว เขมร พม่า เข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก สร้างปัญหาต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาด้านสาธารณสุขและอื่น ๆ (กองวิจัยและพัฒนา, 2544:1)

ในปัจจุบันปัญหาการย้ายถิ่นระหว่างประเทศกำลังเป็นปัญหาที่ทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐบาลและผู้เกี่ยวข้อง กำลังให้ความสนใจกับปัญหาและผลกระทบจากการย้ายถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มีต่อสังคมและชุมชนของประเทศไทย กลุ่มผู้ย้ายถิ่นระหว่างประเทศที่กำลังเป็นปัญหากับประเทศไทยมากที่สุดในปัจจุบัน คือ กลุ่มแรงงานต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย สืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา (บุญเลิศ เลี้ยวประไพ, 2538:1) ทำให้มีจำนวนแรงงานต่างชาติทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ย้ายถิ่นฐานมาทำงานในประเทศไทยเพื่อแลกกับค่าจ้าง ซึ่งทำให้แรงงานเหล่านี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะที่เป็นอยู่ในประเทศของตน แรงงานต่างชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่จะถูกจ้างในกิจการประมง เช่น ลูกรือในเรือประมง ธุรกิจแปรรูปอาหารทะเล เนื่องจากเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูงและค่าจ้างต่ำ อีกทั้งหาแรงงานไทยที่จะมาทำงานลักษณะเช่นนี้ยาก เนื่องจากค่าแรงต่ำกว่าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้แรงงานไทยเองก็มีเปลี่ยนแปลง คือ เดิมทำงานในภาคเกษตรกรรมแต่ต่อมาได้เปลี่ยนไปทำงานที่สบายและได้

รับค่าจ้างสูงกว่า ทำให้ความสนใจในงานที่หนักและงานที่ทำด้วยมือลดลง (สุทธิจิตต์ จินตยานนท์ และคณะ, 2540:2) เกิดสภาพการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือในธุรกิจและอุตสาหกรรมหลายประเภท ประกอบกับ “ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ” ของนายจ้างไทยที่จ้างแรงงานต่างชาติกลุ่มนี้ ทดแทนแรงงานไทยด้วยอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำเพื่อลดต้นทุนการผลิต (บุญเลิศ เลี้ยวประไพ, 2538:3)

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ประมาณว่ามีแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทยประมาณ 525,480 คน โดยมีสัญชาติพม่ามากที่สุด ประมาณ 300,000 คน รองลงมาคือสัญชาติจีน ประมาณ 100,000 คน อินโดจีนประมาณ 10,000 คน และเอเชียใต้ ประมาณ 80,000 คน นอกจากนี้แล้ว จากการสำรวจของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พบว่ามีแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายลักลอบเข้ามาทำงานในจังหวัดต่าง ๆ 39 จังหวัด ทุกภาคของประเทศไทยมีจำนวน 717,689 คน แต่จำนวนแรงงานต่างชาตินี้ไม่ใช่จำนวนจริง เพราะคาดกันว่าจริง ๆ แล้วน่าจะมีแรงงานต่างชาติไม่ต่ำกว่า 1 ล้านคน (กุศล สุนทรธาดา, 2543:5)

สำหรับจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่ผู้ศึกษาเลือกโดยเฉพาะ และจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย มีการประกอบอาชีพทำการประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพหลัก ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ มีส่วนผลักดันให้แรงงานต่างชาติเข้ามาใช้แรงงานในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก จากผลการออกใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2544 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2545 ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พบว่าจังหวัดสมุทรสาคร มีแรงงานต่างชาติที่มารับใบอนุญาตทำงาน จำนวน 22,007 คน สัญชาติพม่า 21,462 คน (คิดเป็นร้อยละ 97.5) ชาว 468 คน (ร้อยละ 2.13) และกัมพูชา 77 คน (ร้อยละ 0.35) อยู่ใน กิจการต่อเนื่องประมงทะเลมากที่สุดคือ 10,365 คน (ร้อยละ 47.10) รองลงมาคือก่อสร้าง 5,574 คน (ร้อยละ 25.33) กิจการประมงทะเล 2,190 คน (ร้อยละ 9.95) เกษตรกรรม 1,742 คน (ร้อยละ 7.92) การผลิต 1,213 คน (ร้อยละ 5.51) ไร่ใช้ในบ้าน 914 คน (ร้อยละ 4.15) และขนถ่ายสินค้าทางน้ำ 9 คน (ร้อยละ 0.04) ตามลำดับ (จัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, รายงานประจำปี, 2545)

การแก้ปัญหาและการจัดการด้านแรงงานต่างชาติในสถานการณ์แรงงานปัจจุบัน มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการเป็นอย่างมากเพื่อบรรลุถึงวิธีการแก้ปัญหาแรงงานที่ดีที่สุดให้เป็นไปตามความต้องการ ความพอใจของทั้งภาครัฐ และเอกชน จึงสมควรที่จะต้องรู้และเข้าใจถึงความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าคิดอย่างไร ต้องการอย่างไร รวมทั้งมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงในเรื่องนี้อย่างไร ดังนั้นการศึกษาถึงสถานการณ์แรงงานต่างชาติตามความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงต่อปัญหาแรงงานนี้กลุ่มหนึ่งจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การศึกษานี้จะเป็น

ประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาแรงงานของไทยในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจต่อเนื่องจากกุ้งทะเลที่มีต่อการใช้แรงงานต่างชาติในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อประโยชน์ในการจัดการแรงงานต่างชาติในจังหวัดสมุทรสาครต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจต่อเนื่องจากกุ้งทะเลที่มีต่อการใช้แรงงานต่างชาติ ในจังหวัดสมุทรสาคร

1.3 นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง ทรรศนะที่แสดงออกมาเป็นคำพูด และเป็นสัญลักษณ์ทางทรรศนะ อีกด้วย (Thurstone :1947)

ผู้ประกอบการธุรกิจต่อเนื่องจากกุ้งทะเล หมายถึง ผู้ทำกิจการที่เกี่ยวข้องกับกุ้งทะเล หรือเพื่อทำการแปรรูปกุ้งทะเล ได้แก่ การนำเปลือกกุ้งออกบางส่วน หรือทั้งหมด เพื่อนำส่งให้ผู้อื่นทำอุตสาหกรรมอื่นต่อ หรือทำการแปรรูปกุ้งทะเลเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปต่าง ๆ ที่ทำจากกุ้งทะเล

แรงงานต่างชาติ ในพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 มาตรา 5 หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทยรับจ้างทำงานในราชอาณาจักรไทย ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา เข้าทำงานให้แก่เจ้าของสถานประกอบการ โดยได้รับค่าจ้างหรือยอมรับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2545:8)

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจต่อเนื่องจากกุ้งทะเล ที่มีต่อการใช้แรงงานต่างชาติ ในจังหวัดสมุทรสาคร
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้แรงงานต่างชาติ ในทัศนะของผู้ประกอบการ
3. ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนการดำเนินการ และการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างชาติให้ถูกต้องและเหมาะสม สามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ในสถานประกอบการทั้งในปัจจุบันและอนาคต